

Luzitu Bakala-Nkento, Nkento-Bakala

Baleso 5

Trait de 'caractère': Luzitu (français- respecte)

Contraire: Kukonda luzitu (français-lascivité (n), na relatio bakala-nkento)

Baforme ya nkaka ya ndinga:

luzitu n. (Kuvanda na luzitu.)

zitisa v. (Mono zitisa bakala na mono.)

Ya kuzitiswa adj. (Makwela ikele ya kuzitiswa na kati ya bakristo.)

Baforme ya nkaka ya français:

respecter v. (Elle respecte son mari.)

respectif adj (Il est un mari très respectif.)

respectivement adv. (Il parle respectivement à son mari.)

Et le contraire--

lascivité n. (Il refuse la lascivité.)

lascif, lascive adj. (Elle est lascive.)

lascivement adv. (Elle dance lascivement.)

LUZITU NA RELATIO BAKALA-NKENTO—Baleso 5

Definitio Luzitu na relatio bakala-nkento: Kusonga mabanza ti kusala na mpila ya ke konda masumu ti ya kele ya pesa honneur, sambu na positio ya Nzambi pesaka muntu bonso bakala to nkento ya Yandi salaka na kifwani na Yandi.

Repetitio ritimika kusadila na baleso yai yonso 5:

Bakala zitisa nkento! Nkento zitisa bakala!

Nzambi salaka beto yonso!

Luzitu! Luzitu! Luzitu!

Nkunga sambu na serie yai ya baleso yonso 5:

Nzambi salaka beto, bakala ti nkento

Nzambi salaka beto yonso
Babakala ti bankento
Yo kele mbote. (Yo kele mbote)
Mbote mingi! (Mbote mingi!)

Kuvanda nkento ke mbote
Yo ke mbote mingi.
Kuvanda bakala ke mbote
Yo ke mbote mingi.

Beto zitisana, ee
Bafrère ti basoeur
Yo kele mbote
Mbote mingi.

Leso 1. Nzambi salaka beto bakala ti nkento, ebuna Yandi tubaka nde yo vandaka mbote mingi.

Leso yai ke monika na Bible na: Kuyantika 1:24-28 & 31; 2:7, 15 & 18

Verse ya kulonguka sambu na Baleso 1 & 2: *Kuyantika 1:27 & 28*

27 Yo yina Nzambi salaka bantu, bantu yango vandaka bonso yandi

Nzambi, bo fwanaka na yandi. Yandi salaka bakala ti nkento.

28 Ebuna yandi sakumunaka bo nde: “Beno buta bana mingi, mpidina bana na beno ta zingaka na bisika yonso na nsi-ntoto ti kuyala yo. Beno yala bambisi ya masa, bandeke ti bambisi yonso ya nsi-ntoto.”

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya lesu yai, bana ta bakisa nde kuvanda bakala to nkento ikele mbote, sambu yina kele mpila Nzambi salaka beto. Yo yina bo ta zitisa mpila Nzambi salaka bo, ti bo ta zikisa gendre ya nkaka mpi.

Kuyantika Leso:

Beto yonso zaba nde bantu, ti bambisi mpi, kele na mutindu zole—bakala ti nkento. Inki mutindu mambu yai salamaka? Keti bakala kele kuluta mbote to nkento kele kuluta mbote? Bantu ya nkaka, bo sala mambu ya mbi ti nsoni ti baparti ya nitu na bo ya bakala to ya nkento. Keti baparti ya nitu na beto ya kibakala to ya kinkento kele mbi? Bubuyai beto ta tala Bible ti beto ta mona inki Nzambi zolaka ntangu Yandi salaka beto bakala ti nkento.

Malongi ya lesu yai, ti partisipatio ya bana:

Main points of the lesson na bandambu 7, with partisipatio:

1. Na kilumbu ya sambanu, Nzambi gangaka bambisi ya mutindu na mutindu. Yandi pesaka bo mpila kubuta bana bonso bo. Yai ke tuba nde Yandi salaka bo bakala ti nkento, na mpila nde bo lenda buta. Yandi tubaka nde yo vandaka mbote (Kuyantika 1:24). Na nima, kaka na lumbu

ya sambanu yina, Nzambi salaka bantu, bakala ti nkento, kansi bo Yandi salaka na kifwani na Yandi mosi. (Kuyantika 1:26a, 27).

Kutanga:

Kuyantika 1:24-26a

24 Nzambi tubaka nde: “Konso dikanda ya bambisi kufuluka na ntoto bonso bambisi ya bwala ti ya mfinda, bambisi ya nene ti ya fioti, bo yonso konso mbisi na dikanda na yandi” – ebuna yo bwaka mpidina.

25 Yo yina yandi salaka bambisi yango yonso. Yandi monaka nde mambu yina yonso kele mbote.

26 Ebuna Nzambi tubaka nde: “Ntangu yai beto ke sala bantu, bo ta vanda bonso beto, bo ta fwanana na beto.

27 Yo yina Nzambi salaka bantu, bantu yango vandaka bonso yandi Nzambi, bo fwanaka na yandi. Yandi salaka bakala ti nkento.

Kuyula:

- Bambisi ta buta inki mutindu?
(Konso mbisi na dikanda na yandi.)
- Kubuta ya bambisi vandaka mbote to mbi?
(Mbote)
- Nzambi salaka bantu kufwana na nani?
(Na Nzambi)
- Nani salaka beto bakala ti nkento?
(Nzambi Yandi mosi)

Repetitio ritimika:

Bana tuba bo na bo na mpila ritimika: “Ntangu yai, beto ke sala bantu, bo ta vanda bonso beto.”

2. Yandi salaka bantu sambu na kuyala bambisi yonso. (Kuyantika 1:26b)

Kutanga: *Kuyantika 1:26b*

26b Bo ta yalaka bambisi ya masa, bandeke, ti bambisi yonso ya bwala ti ya mfinda, ya nene ti ya fioti.”

Kuyula:

- Nzambi zolaka bantu kuyala inki?
(Bambisi yonso)
- Bantu kele kiteso mosi bonso bambisi?
(Ikele ve, sambu Nzambi tulaka bantu na zulu na bo kuyala bo, ti Yandi salaka bantu na kifwani na Yandi.)
- Bantu ta yalaka inki?
(Bambisi yonso)

Repetitio ritimika:

Nge longi tubaka phrase, ebuna bana tuba na nima ya nge:

Bika bo kuyala (Bika bo kuyala)

Bambisi ya masa (Bambisi ya masa)

Kuyala bandeke (Kuyala bandeke)

Bambisi ya bwala (Bambisi ya bwala)

Bambisi ya mfinda (Bambisi ya mfinda)

Bambisi ya nene (Bambisi ya nene)

Bambisi ya fioti (Bambisi ya fioti)

Kuyala bo yonso! (Kuyala bo yonso!)

3. Nzambi sakumunaka bo (pluriel-bakala ti nkento) ti songaka bo kubuta mingi ti kukuma mingi, ti kifulusa ti kuyala ntoto ya mvimba. (Kuyantika 1:28)

Kutanga: *Kuyantika 1:28*

28 Ebuna yandi sakumunaka bo nde: “Beno buta bana mingi, mpidina bana na beno ta zingaka na bisika yonso na nsi-ntoto ti kuyala yo. Beno yala bambisi ya masa, bandeke ti bambisi yonso ya nsi-ntoto.”

Kuyula:

- Nzambi sakumunaka bo na mpila nde bo sala inki?
(Bo buta mingi, bo fulusa ntoto.)

- Ntangu bo fulusa ntoto, bo sala inki ti yo?
(Bo yala yo.)
- Kubuta kele mbote to yo kele mbi?
(Yo kele mbote mingi. Kaka beto fweti sala yo ta ntangu ti na mpila ya Nzambi me ndima.)
- Kubuta ke lomba nde bantu sadila baparti na bo ya bakala to ya nkento. Kusadila baparti yai ya nitu na beto kele mbote, to yo kele mbi?
(Yo kele mbote. Kaka beto fweti sadila yo na mpila ya Nzambi me ndima.)

Partisipatio ritimika ti bageste:

Beno bantu kele zole. (Bana songa musapi mosi na maboko zole.)

Beno bantu kuma mingi. (Songa misapi yonso kumi mbala zole.)

Fulusa ntoto ti yala yo! (Sala cercle, ebuna songa musapi bonso nge ke pesa ordre.)

4. Nzambi monaka yonso ya Yandi me sala, ebuna Yandi tubaka nde yo vandaka mbote mingi. (Kuyantika 1:31) Yai ke songa nde kuvanda bakala ti nkento, yo mpi vandaka mbote.

Kutanga: *Kuyantika 1:31*

31 Nzambi monaka nde mambu yonso ya yandi salaka yo kele mbote mpenza. Mpimpa kubwaka, ntongo kutanaka—yina vandaka kilumbu ya sambanu.

Kuyula:

- Nzambi monaka nde bima yonso yandi me sala vandaka inki mutindu?
(Mbote mpenza, to mbote mingi-mingi, kukonda ata kima ya mbi ve.)

- Sambu na inki beto tuba nde yo kele mbote kuvanda bakala to nkento?
(Sambu Nzambi salaka beto bakala ti nkento, ti Yandi tubaka nde yo vandaka mbote.)

Kuyimba ti kukina:

Yimba nkunga sambu na baleso yai, '**Nzambi salaka beto, bakala ti nkento**'.
(Tala luyantiku ya mukanda yai.)

5. Detail ya ke songa inki mutindu Nzambi salaka bakala ti nkento ke monika na Kuyantika kapu 2. Kapu 1 ikele malongi ya nene inki Nzambi salaka na konso lumbu, tii dilongi ya kuluta mfunu—mpila Yandi salaka bantu. Kapu 2 ke songa detail ya kuluta inki mutindu Nzambi salaka bantu.

5A. Nzambi salaka bakala na putulu ya ntoto, ebuna Yandi tulaka mupepe yina ke pesaka moyo na mbombo na yandi ti yandi yantikaka kupema. Yai ke songa detail ya kuluta inki mutindu Nzambi salaka bakala ya ntete. (Kuyantika 2:7)

Kusonga inki me salama:

Bana yonso sala bonso bo ke baka putulu ya ntoto na diboko mosi. Na nima, bo sala bageste bonso bo ke sala muntu. Bo yonso pusu mupepe bonso bo ke tulaka yandi mupepe ya ke pesa moyo.

5B. Nzambi zolaka ve nde bakala kuvanda yandi mosi, ebuna Yandi zengaka kusala yandi nsadisi yina me fwana na yandi. Kuyantika 2:18

Repetitio ritimika:

Mbote ve bakala kuvanda yandi mosi.
Mono ta sala yandi
Nsadisi ya kufwana na yandi.
Bakala ta zola yandi! Bakala ta zola yandi!

5C. Nzambi monaka nde bakala vandaka mfunu ya nkento, kansi bakala me bakisa yo ntete ve. Yo yina Nzambi pesaka yandi kisalu kupesa zina na bambisi yonso, sambu yandi bakisa nde yandi vandaka na mfunu ya nkento. Bakala bakisaka nde ata mbisi mosi ve me fwana na yandi. (Kuyantika 2:19-20)

Kusonga inki me salama:

Bana lenda sala bageste mosi-mosi bonso bambisi mutindu na mutindu. Na nima ya konso mbisi, bo yonso tuba nde: “(Zina ya mbisi) me fwana na muntu ve!”

5D. Nzambi bwisaka bakala na mpongi, ebuna Yandi katulaka mpanzi mosi na yandi ti salaka nkento sambu na yandi. (Kuyantika 2:21-22a)

Kusonga inki me salama:

Bana-bakala yonso sala bageste bonso mpongi me simba bo. Nge tuba na bo nde, “Ntangu yai, Nzambi ke sadila nge operatio. Yandi ke katula mpanzi mosi. Yandi ke kanga mputu. Nzambi ke baka mpanzi ya nge, Yandi ke sala kima ya kuyituka—muntu ndambu bonso nge, ti ndambu mutindu ya nkaka. Nge ke telama na mpongi. Tala! (Nge songa diboko na bankento.) Muntu ke fwana na nge! Nsadisi ya kitoko! Kana ntangu me lunga, mosi bonso yai lenda kuma nkento na nge!

5E. Nzambi nataka nkento na bakala. Yai vandaka makwela ya ntete. (Kuyantika 2:22b)

Théâtre: Sala bageste bonso nge longi kele Nzambi, Nge ke nata nkento na kupesa yandi na bakala. Bana yonso yimba to boka na kiese!

5F. Bakala monaka nde nkento katukaka na yandi mosi. (Kuyantika 2:23)

Kutanga: *Kuyantika 2:23*

Muntu tubaka nde: ‘Yai kele muntu me fwanana na mono. Yandi me katuka na mikwa na mono ti na misuni na mono. Bo ta tubaka nde yai nkento, sambu yandi me katuka na bakala.’

Kuyimba:

Bana yonso kuyimba ti kukina nde: “Woo! Woo! Yai ikele nkento!”

5G. Yo yina, Nzambi tubaka nde bakala ta bikisa bibuti na yandi, yandi ta kwenda kuvukana na nkento na yandi na makwela, ti bo zole ta vanda muntu mosi—fami ya mpa. (Kuyantika 2:24)

Kutanga: *Kuyantika 2:24*

Yo yina bakala ta bikisa tata na yandi ti mama na yandi, yandi ta kwenda kuvukana na nkento na yandi, ebuna bo zole bo ta kumu muntu mosi.

Kuyula:

- Ntangu Nzambi tubaka bandinga yai, keti bakala yai vandaka na tata to mama? Sambu na inki?
(Ikele ve, yandi vandaka na tata ve mpi mama ve, sambu yandi vandaka muntu ya ntete. Nzambi salaka yandi mbala mosi na putulu ya ntoto.)
- Ebuna, bonso bakala yai ya beto ke binga Adami, yandi vandaka na tata ve mpi mama ve, sambu na inki Nzambi tubaka mambu ya kubikisa tata ti mama?
(Sambu Yandi vandaka kupesa bantu ya ntete makwela. Makweka vandaka sambu na bakala yai Adami, kansi yo mpi vandaka sambu na bana yonso ya ta landa yandi mpi. Bo, bantu ya ta landa yandi, bo ta vanda na mfunu kubika tata ti mama na bo. Ebuna Nzambi tubaka yo na luyantiku ya makwela.)
- Na makwela, bakala ti nkento kuma nitu ikwa?
(Mosi. Yai ke tuba sambu na kuvukana sexuel. Yo kele mbote na makwela sambu Nzambi tubaka nde yo kuvanda mpidina.)

Nsuka ya lesa:

Ebuna, katuka na luyantiku, Nzambi salaka beto bakala ti nkento. Yandi zolaka nde beto bantu vanda mpidina, ti yo kele mbote.

Kuyimba ti kukina:

'Nzambi salaka beto, bakala ti nkento' (Tala luyantiku ya mukanda yai.)

Devoir:

Bana-bankento tuba mambu tatu ya mbote sambu na kuvanda nkento. (Bo lenda tuba ve mambu ya mbi, kansi mbote kaka.)

Na nima, bana-babakala tuba mambu tatu ya mbote sambu na kuvanda bakala. (Bo mpi lenda tuba ve mambu ya mbi.)

Kana bana kenda tuba mambu tatu ya mbote kukonda mpasi, sala mambu yai diaka, bo tuba mambu tatu ya nkaka.

Devoir mono ke pesa beno mposo yai, yo yai: Konso lumbu, vutula matondo na Nzambi nde Yandi me sala nge mutindu nge ikele—kana bakala to kana nkento.

(Longi ya kele na baville, atasio!)

Mambu yai ya kuvanda bakala to nkento ke pesa confusio na bisika mingi bubuyai. Kana nge zinga na kati ya ville ya nene ti yai me yantika kuvanda probleme sambu na nge (mambu transexuel, bisexual, homosexual, etc.), mbote nge solula ti nkento na kati ya dibundu, to bakala ya dibundu kana nge longi kele nkento, kuvanda kuyilama kusolula ti bana ya lenda vanda na baprobleme bo zola solula. Muntu yina vanda conseiller na mambu yai. Beto samba mingi nde confusio yai kukota na kati ya bana na beto ve, kansi bana na beto vanda na kiese na mpila Nzambi me sala bo, kana bakala to kana nkento.

Kubinga bana na Yesu:

Babakala ti bankento—Yesu zola beto yonso. Yandi monaka nde beto yonso vandaka bankwa-masumu, ebuna Yandi kudipesaka moyo na Yandi na zulu ya kulunsi sambu na kufuta mfuka ya masumu na beto. Nzambi ndimaka nkailu ya

Yesu pesaka ya nitu na Yandi. Yandi tedimisaka Yesu na lufwa. Bubuyai, Yesu ke na moyo, ti Yandi ke zola beto kutula Yandi ntima sambu Yandi kuvulusa beto.

Keti nge me lomba Yandi kuvulusa nge? Kana ve, Yandi ke kinga nge sesepiyai. Ketu nge ta yamba Yandi bubu? Kana nge ke na mfunu ya lusadisu, kwisa na mono na nima ya ecodim sambu mono kusadisa nge.

===

NSUKA YA LESO 1

===

Leso 2: Nzambi songaka beto bansiku inki mutindu kusadila kibakala to kinkento na beto.

Kikuma ya leso: Na nsuka ya leso yai, bana ta bakisa nde Nzambi pesaka beto bansiku sambu na kusonga beto inki mutindu kibakala to kinkento na beto lenda bikala konso ntangu kaka lusakumunu ya ke pesaka kiese na luzingu na beto. Nzambi me pesa bansiku yai na ngindu nde Yandi mosi salaka beto bakala ti nkento, na kikuma ya makwela. Sexe kele lusakumunu, kansi kaka kana beto sadila yo na mpila ya Nzambi me ndima. Kusadila yo na mpila ya nkaka kele kubalula makabu ya mbote ya Nzambi, yo kuma mbi ti nsoni, yo bebisa. Ebuna, bana ta sadila kibakala to kinkento na bo na mpila ya Nzambi me ndima.

Baverse kulonguka:

Kuyantika 1:27 & 28 (diaka)

27 Yo yina Nzambi salaka bantu, bantu yango vandaka bonso yandi

Nzambi, bo fwanaka na yandi. Yandi salaka bakala ti nkento.

28 Ebuna yandi sakumunaka bo nde: “Beno buta bana mingi, mpidina bana na beno ta zingaka na bisika yonso na nsi-ntoto ti kuyala yo. Beno yala bambisi ya masa, bandeke ti bambisi yonso ya nsi-ntoto.”

Beto mona malongi yai na Bible na mukanda ya Kubasika, kapu 20, baverse ya kutanga 14 ti 17.

Kuyantika lesa:

Nzambi salaka bakala ti nkento mbote. Yandi mosi salaka makwela ya ntete, ebuna Yandi songaka bakala ti nkento yina kubuta mingi. Kansi masumu kotaka na nsi-ntoto, ti yo bebisaka bima yonso ya mbote ya Nzambi salaka mbote. Mabanza ya bantu kumaka kisaka-saka, rebelle ya kuluta ti kuluta. Bo vandaka kusala mambu mingi bonso bakala ti nkento, mambu ya pesaka Nzambi kiese ve. Mambu yai ya bo salaka bebisaka luzingu na bo ti pesaka mpasi mingi.

- Nzambi pesaka beto bansiku sambu na kusonga beto inki mutindu kuzinga na bampila ya ke pesa Yandi kiese, mpi ya ta vanda mbote ti ya ta pesa kiese na luzingu na beto.
  - Lukanu ya Nzambi vandaka nde bakala mosi ti nkento mosi kuvukana na makwela. Na kati ya makwela, kuvukana ya banitu na bo ikele lusakumunu ya pesaka kiese. Nzambi pesaka beto bansiku mingi kusonga nde kuvukana mutindu yina ta vanda VE lusakumunu NA NGANDA ya makwela.
  - **Bana kusala:**
(Longi, atasio! kana nge mona nde nivo ya bana ta lunga ve, nge lenda katula parti yai ya lesa, ya kele spesifika mingi.)
Mono ta tanga nsiku ya Nzambi me pesa, ebuna beno yonso ta vutula nde, "Luzitu! Luzitu!"

Bansiku ya Nzambi, yo yai:

Nge longi: *Babakala lenda kulala to vukana ve ti bakala, nkento lenda lala to vukana ve ti nkento. (Levi 20:13)*

Bana: Luzitu! Luzitu!

Nge longi: *Bantu lenda lala ve ti bampangi ya fami. (Levi 20:11-12)*

Bana: Luzitu! Luzitu!

Nge longi: *Bantu lenda lala ve ti bambisi. (Kubasika 22:19)*

Bana: Luzitu! Luzitu!

Nge longi: *Bantu lenda lala ve ti muntu ya nkaka na ntwala bo kwela. Bantu lenda lala ve ti muntu ya bo me kwela ve. (Kubasika 20:14).*

Bana: Luzitu! Luzitu!

Nge longi: *Bansiku yai yonso vandaka sambu bantu kusonga luzitu bo na bo bonso bakala ti nkento, ti sambu bo zitisa makabu ya makwela ya Nzambi me pesa bo.*

Bana: Luzitu! Luzitu!

Sambu na bana ya niveau yonso:

Nzambi pesaka beto Bansiku Kumi na Yandi.

Bana kusala:

Bo nangula misapi kuma kusonga bansiku kumi.

- **Nzambi pesaka bansiku miiingi, kansi Bansiku Kumi vandaka kumi ya nene-nene ya Yandi zolaka beto kubambuka. Na kati ya bansiku yina, Nzambi tubaka nde bantu ya me kwela fweti vanda kwikama bakala na nkento na yandi, ti nkento na bakala na yandi. (Kubasika 20:14)**

Bana kusala:

Bana kusimba musapi ya bo ke tula bande ya makwela. Bo tuba nde, "Vanda kwikama na makwela!" (3x)

- **Na kati ya bansiku kumi diaka, Nzambi songaka nde beto fweti yuma ntima ve sambu na muntu ya beto me kwela ve. (Kubasika 20:17).**

Bana kusala:

Bana simba ntu na bo. Bo nde, "Luzitu na mabanza na mono! Kuyuma ntima ve!"

- Ntangu bakala ti nkento ya makwela, bo zolana ti bo zitisana, bo kele kwikama bo na bo. Fami kele ngolo ti kiese, bantu yonso kele kiese, ti Nzambi sakumuna bo.

Kuyimba: Nkunga sambu na baleso yai:

Nkunga sambu na baleso yai—'Nzambi salaka beto, bakala ti nkento' (Tala luyantiku ya mukanda yai.)

Applicatio:

Longi, tanga mwa-histoire yai, to ya nkaka ya nge yindula mbote sambu na bana na nge. Bana vutula nde, "Luzitu," to "Luzitu Ve." Kana bana me yela, bo lenda tendula sambu na inki ya nkaka kele luzitu ve:

- Abigail me ndima "makwela ya essaie" ti nduku na yandi ya bakala. Kana bo mona yo mbote, bo kele na lukanu kuwela.

(Luzitu ve. Makwela ya essaie ikele ve na lukanu ya Nzambi.)

- Banduku ya Kwame ke kwenda kusala yonso bo zola ti bankento ya classe, kansi Kwame me zenga nde mambu yina ta vanda kaka sambu na nkento mosi special na nima yandi me kwela.

(Luzitu. Yandi ke landa lukanu ti bansiku ya Nzambi.)

- Mr. Danu kele kucommander nkento na yandi na ndinga mosi ya makasi.

Luzitu ve. Bible ke songa babakala kuzola bankento na bo.

- Mbala mingi Mr. Mensa ke sumbaka bima ya ntalu mingi, kukonda kusolula mambu yina ti nkento na yandi. Yandi tuba nde yandi kele ntwadisi na nzo na yandi, ebuna yandi lenda sala konso yina yandi zola.

Luzitu ve. Mabanza na yandi, ti mpila yandi ke sala, yo ke

songa ve nde yandi ke zola nkento na yandi.

- Kwesi me yantika kukwenda na baprositués. Yandi tuba nde yo kele mambu ya nene ve sambu yandi ta kwela bo ve, ti bo kele kaka bankento ya mpamba-mpamba, ebuna yandi lenda sala konso yina ya yandi ke zola ti bo.

(Luzitu ve. Yandi ke songa ve luzitu sambu na nitu na yandi mosi, luzitu ve sambu na nkento yandi ta kwela lumbu mosi, luzitu ve na bankento ya yandi ke sadila na mpila ya mbi. Ata bo kele baprositué, bo kele bantu, ebuna bo ke lunga kubaka luzitu.)

- Mama Arture ke meka ngolo kulamba madia ya bakala na yandi ta zola.

(Luzitu. Yandi ke songa luzolu ti luzitu sambu na bakala na yandi.)

- Banduku ya Emmanueli, bo me yantika kutuba sambu na bankento na bandinga mosi ya mvindu ti ya nsoni na ntangu ya bantu ya nkaka ikele ve.

(Luzitu ve. Kutuba na nkento na nzila ya nsoni kele kusonga bo luzitu ve.)

- Babi me yantika kulwata bilele ya ke songa nitu na yandi mingi. Yandi yindula nde yandi ke monika bonso chanteuse ya nene, ti yandi zola nde bana babakala tala yandi mingi, ti bo yuma ntima mingi ntangu yandi lwata mutindu yina.

(Luzitu ve. Yandi ke tula ngolo kubenda mabanza ya mbi.)

Atasio, longi! *Yika basituatio ya nkaka ya bana na bwala na nge ke mona.*

Longi, sukisa na kusamba nde Nzambi sadisa beto kuvanda na luzitu ya kieleka beto na beto ti kusonga luzitu yina.

Devoir: Devoir mona ke pesa beno bakristo na mposo yai kele kutala mpila babakala ti bankento ke sala bo na bo. Nge tuba kima ve na bo, kansi na ntima na nge mosi, nge zenga kana mpila nge ke mona ke luzitu to ve.

Kubinga bana na Yesu:

Nzambi me pesa beto bansiku na Yandi, kansi ata muntu mosi ve na kati na bo me landa yo yonso. Kaka muntu mosi salaka yo—Yesu Kristo, mwana ya Nzambi ya kitoko, ya kukonda masumu. Yandi Yesu zola kugulusa nge, kulolula masumu yonso na nge. Kana nge me yamba Yandi bonso Mvulusi na nge ntete ve, nge lenda kuma mukristo sesepiyai. Nge lenda binga Yandi konso ntangu, konso kisika nge ikele, ata ntangu yai. Kaka kubinga zina na Yandi. Lomba yandi kukota ntima ti luzingu na nge. Lomba Yandi kulolula nge. Yandi ta kota, ebuna nge ta kuma mukristo. Kana nge ke na mfunu ya lusadisu na mambu yina, kwisa na mono na nima ya ecodim. Mono ta vanda na kiese kusadisa nge.

===

NSUKA YA LESO 2

===

Leso 3—Nzambi zola babakala kusonga luzitu na bankento.

Malongi yai kele na Bible na: Matayo 1:18-25 Yosefi songaka luzitu na Maria, Mama ya Yesu.

Baverse kulonguka : *1 Timoteo 5:1b-2*

1b Sala na bana-babakala mutindu nge ke salaka na bampangi na nge ya babakala.

2 Sala na bankento yina kele bambuta mutindu nge ke salaka na mama na nge, sala mpi na kinzambi yonso na bana-bankento mutindu nge ke salaka na bampangi na nge ya bankento.

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya lesu yai, bana ta bakisa nde babakala fweti songa luzitu na bankento, ata na bo ya bamvula mingi, ata na bana-bankento. Yo yina bo ta tula ngolo kusonga luzitu yina.

Kuyantika Leso:

Sala mwa-théâtre ya bakala mosi ya ke zola mingi kuvanda mfumu, ebuna yandi ke tuba bima ya lunga ve na nkento na yandi, na bana-bankento na yandi, ti na bankento ya nkaka mpi.

Yula bana, “Beno banza inki na mpila bakala yai kele kusala ti bankento na luzingu na yandi? (Longi, na nima ya konso question, nge kinga sambu bana pesa mvutu.) Keti yandi ke songa luzitu na nkento na yandi? Keti yandi ke songa luzitu na bana-bankento na yandi? Na bankento ya nkaka? Keti kuvwenza bankento ke songa nde muntu kele bakala ya nene? Keti Nzambi ke na mambu ti babakala kana bo sala ti bankento na mpila ya ke zitisa bo ve?”

Transitio na malongi ya Bible:

Na histoire ya beto ta mona bubuyai, beto ta mona inki mutindu bakala mosi songaka luzitu na nkento special na luzingu na yandi. Sambu yandi salaka mpidina, yandi ke monika muntu mosi ya nene na histoire, muntu ya beto bambuka tii bubuyai. Zina na bakala yina Yozefi. Na luyantiku ya

histoire na beto, yandi me sila kukwela Maria, nkento ya kwisaka mama ya Yesu Mesia.

Malongi ya nene na bandambu 10, ti partisipatio: Matayo 1:18-25

1. Maria me sila kukwela Yozefi ti Yozefi me sila kukwela Maria. Na culture na bo, yai vandaka mambu ya nene. Yo vandaka mambu kuluta kuvanda bafiancé. Matayo 1:18

Kutanga: *Matayo 1:18*

Yesu Kristo butukaka mpidiyai; mama na yandi Maria vandaka nkento ya Yozefi, kansi ntangu bo vandaka me kwela ntete ve, Maria monaka nde yandi ke na divumu ya Mpeve ya Nzambi.

Repetitio Ritimika: Repeter na kubula maboko mpi kukina:

“Maria, nkento ya luzolo, mono sila mono ta kwela nge, o-o,
Mono sila mono ta kwela nge!”

2. Na ntwala bo me kwela, yandi monaka nde yandi vandaka na divumu. Yandi zabaka nde yo lenda vanda mwana ya Yozefi ve, sambu bo me vukana ntete ve; bo vandaka kukinga makwela. Ebuna Maria zabaka nde yo fweti vanda Mpeve ya Nzambi ya me tula yandi divumu. Matayo 1:18b

Kutanga: Matayo 1:18b diaka.

. . . ntangu bo vandaka me kwela ntete ve, Maria monaka nde yandi ke na divumu ya Mpeve ya Nzambi.

Kusonga inki me salama:

Bana yonso mbala mosi sala bageste kusonga nde mpila mambu yai salamaka, Yozefi bakisaka yo ve, ti yandi zabaka ve inki kuyindula.

3. Mwana yai vandaka kubutuka ya Mpeve ya Nzambi. Yo kwisaka ve sambu nitu ya bakala ti nkento me vukana. Divumu yai vandaka mambu mosi special, mambu ya ta salama kaka mbala mosi na histoire ya ntoto yonso. Yo vandaka Nzambi Yandi Mosi ya me sala yo. Matayo 1:18

Bana yimba: “Mwana mosi special, mwana mosi special,
Mwana ya me kwisa na Nzambi, Mwana ya me kwisa na Nzambi!”

**4. Yozefi yindulaka nde divumu yai fweti songa nde Maria me vanda ve kwikama na mpila yandi me sila kuvanda nkento na yandi. Yandi zabaka mbote nde divumu yai vandaka ya yandi ve, sambu bo me kuvanda ntete ve bonso bakala ti nkento. Yo yina, yandi vandaka na kiese ve!
Matayo 1:19**

Kusonga inki me salama: Bana yonso na kimvuka sala bageste bonso bo kele Yosefi, bo ke na kiese ve sambu bo me longuka nde Maria ke na divumu.

5. Yosefi zolaka kusala yina ya vandaka mbote, yandi zolaka ve kumonisa Maria nsoni. Yandi zolaka kuzitisa Maria, kansi yandi monaka mpi bonso yandi lenda kwela Maria ve, sambu divumu yai vandaka ya yandi ve. Yo yina, yandi yindulaka kuzenga makwela na bo sambu yo kusalama ve, kumanisa makambo ti Maria na niveau ya fami kaka. Matayo 1:19

Kutanga: *Matayo 1:19*

Bakala (ya Maria) Yozefi vandaka muntu mosi ya mbote. Kansi yandi zolaka ve kumonisa Maria nsoni na meso ya bantu. Yo yina yandi tubaka na ntima na yandi nde: “Mono fweti bikisa yandi na kinsweki.”

Kuyula:

- Inki na verse yai ke songa nde, ata Yosefi vandaka na kiese ve, yandi zolaka kumanisa makambo na mpila mosi ya luzitu?

(Yandi zolaka ve kumonisa Maria nsoni na meso ya bantu.)

- Inki vandaka lukanu Yozefi yindulaka kusala?
(Kubiksa Maria na kinsweki, donc, kumanisa yo na niveau ya fami kaka, kansi na meso ya bantu yonso ve.)

Repetio ritimika: Bana repeter ti ritima: “Mono fweti bikisa yandi na kinsweki. Shhhhhh! Mono lenda monisa yandi nsoni ve. Shhhhhh!”

6. Yozefi vandaka kuyindula mambu yai ntangu wanzio ya Nzambi monikaka na yandi na ndosi, ti songaka yandi kuvanda na boma ve kubaka Maria bonso nkento na yandi. Sambu divumu na yandi kwisaka ve sambu Maria me sala mbi, kansi yo vandaka ya Mpeve ya Nzambi. Matayo 1:20

Kuyimba ti kukina:

Yozefi, kuvanda na boma ve kukotisa Maria na nzo.

Mwana na yandi ya kitoko me katuka na Nzambi.

7. Wanzio songaka Yosefi nde Maria ta buta Mesia Nzambi me silaka ntama, Mesia ya ta gulusa bantu na masumu na bo. Yandi songaka bo kupesa mwana zina “Yesu,” disongidila “Mvulusi.” Matayo 1:21

Kutanga: *Matayo 1:21*

Yandi (Maria) ta buta mwana-bakala. Nge ta pesa yandi zina: Yesu, sambu yandi muntu ta katula bantu na masumu na bo.

Kuyimba ti kukina:

Maria ta buta Mesia, Mvulusi Yesu!

8. Yai yonso lutaka kaka bonso mutubi ya Nzambi Yezaya me sonika. Yandi sonikaka yo na Bible bamvula bankama na ntwala yo salamaka, sambu Nzambi songaka yandi mpila yo fweti salama. Matayo 1:22-23

Repetitio ritimika: Bana songa musapi ntama ti bo repeter:

“Ndinga ya Nzambi me tuba yo, ntaaama, ntaaama!

Yo yina yo fweti kaka kusalama!”

9. Na nima Yozefi monaka wanzio na ndosi ya Nzambi pesaka yandi, yandi telamaka, ebuna yandi salaka kaka na mpila wanzio me songa yandi kusala. Yandi landaka ve lukanu na yandi kubikisa Maria na kinsweki. Yandi bakaka Maria bonso nkento na yandi ti kotisaka yandi na nzo. Matayo 1:24

Kutanga: *Matayo 1:24*

Ntangu Yozefi telamaka na mpongi, yandi salaka mambu yina ya wanzio ya Mfumu songaka yandi na kusala, yandi kotisaka Maria na nzo na yandi na kuvanda nkento na yandi.

Kuyimba ti kukina:

Ebuna Yozefi kwelaka Maria, bonso wanzio songaka yandi.

10. Ata Yozefi kwelaka Maria ti kotisa yandi na nzo, Bible ke songa beto nde yandi vandaka kuvukana ve na Maria* (*Atasio longi, sadila phrase ya bana ya niveau nde ke longa ta bakisa, kusonga nde bo salaka ve relations sexuel*) tii na nima ya Yesu me butuka. Mwana yai vandaka special mingi, ti Yozefi zolaka kuzitisa mama na Yandi. Yozefi zolaka kusala na Maria bonso nkento na yandi, bonso konso bakala zola sala ntangu yandi me kwela nkento na yandi. Kansi na luzitu Yozefi salaka yo ve tii na nima ya Yesu me butuka. Matayo 1:25

Kutanga: *Matayo 1:25*

Kansi Yozefi zabaka Maria ve tii kuna yandi butaka mwana ya bakala.

Yozefi pesaka yandi zina: Yesu.

Kuyula:

- Inki ntangu Yozefi zabaka Maria to lalaka ti yandi bonso bakala na nkento na yandi?
(Kaka na nima Maria me buta Yesu)

Geste ti repetitio ritimika:

Bana nangula musapi mosi ya konso diboko. Bo vanda apart.

Repeter: “Bo kangamaka ve,”

Tula misapi penepene. Repter: “Tii ntangu Yesu me butuka.”

Kumanisa lesa:

Yozefi kele mbandu ya mbote ya bakala ya songaka luzitu sambu na nkento. Yandi songaka luzitu na fiancé na yandi Maria, na nima na nkento na yandi ya makwela, Maria.

Devoir:

Bana-bakala lenda yindula ti songa bampila bo lenda songa luzitu sambu na bana-bankento—bampila sambanu to kuluta, kana mpila ikele. Na nima, yula bana-bankento kana bo mona bonso yina ya bana-bakala me tuba ta songa luzitu ya kieleka. Bo songa mpi bampila ya nkaka ya bo ta zola bana-bakala kusonga luzitu sambu na bo, ti inki bana-bakala sala na bo ya bo ke mona, yo ke songa luzitu ve.

(Sambu na bana ya me yela kaka) –Yozefi vandaka bakala bonso babakala ya nkaka. Yandi vandaka na nzala ya kubaka nkento bonso bantu ya nkaka, kansi yandi salaka ngolo kuyala nzala na yandi ya kimuntu sambu na kuzitisa Nzambi ti kuzitisa Maria, nkento na yandi.

Solula: Inki mutindu babakala lenda kuyala nzala na bo sambu na nkento bubuyai? Inki ke sadisa ti inki ke sadisa ve?

Devoir mono ke pesa beno babakala yo yai: Na mposo yai, tula ngolo kusonga luzitu na bankento yonso na luzingu na nge, yantika na mama na nge ti basoeur na nge, na nima na bana bankento na classe na nge, ti bankento yonso.

Kubinga bana na Yesu:

Beto yonso ke na mfunu ya lusadisu ya Nzambi kuzinga bonso Nzambi zola. Nzambi pesa beto ngolo ya Mpeve ya Nzambi ntangu beto ndima Yesu bonso Mvulusi. Kana nge me ndima Yandi ntete ve, Yandi kele kukinga nge. Keti nge ta ndima Yandi bubuyai sambu nge kuma mwana ya Nzambi ti Mpeve ya Nzambi kuzinga na nge?

===

NSUKA YA LESO 3

===

Leso 4 Nzambi zola bankento kusonga luzitu na babakala.

Kulanda devoir ya mposo me luta:

Yula bana bakala nani mekaka kusonga luzitu na bankento na mposo me luta. Sola mwana mosi to bana zole kusonga na nkufi mutindu yo lutaka. Felisite bana yonso ya mekaka kusala yo. Bo yonso kele bashampio!

Malongi yai kele na Bible na: Matayo 2:13-23

Maria, mama ya Yesu, songaka luzitu na Yosefi, bakala na yandi.

Baverse kulonguka : 1 Timoteo 5:3-4

3 Na luzitu yonso nge fweti sadisa bamifwidi ya bankento, bayina ke na bantu ya nkaka mpenza-mpenza ya kusadisa bo ve.

4 Kansi kana mufwidi mosi ke na bana to na batekolo, ntete bo fweti longuka na kusadisa fami na bo; yina kele kisalu na bo ya kikiristo; mpidina bo ta vutula mfuka ya lusadisu yina ya bibuti ti bankaka na bo pesaka bo. Yina kele mambu ya Nzambi ke zolaka.

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya lesu yai, bana ta bakisa nde bankento ti babakala, bo yonso zole fweti zitisana. Babakala fweti songa luzitu na bankento, ti bankento mpi fweti songa luzitu na babakala.

Malongi ya nene ya lesu yai na bandambu 9, ti partisipatio ya bana:

- 1. Na nima Yesu me butuka, ti na nima bandwenga ya Est me kwisa kusamba Yesu ti bo me kwenda diaka, Nzambi tindaka wanzio kusonga Yozefi na ndosi inki yandi fweti sala—kutina na Ezipte ti Maria na mwana Yesu, sambu Erode ta sosa kufwa mwana Yesu. Nzambi tubaka ve na Maria, ata yandi vandaka mama ya butaka mwana na Yandi, kansi Yandi tindaka wanzio na Yozefi bonso ntwadisi ya fami, ti Yandi pesaka ndinga sambu na fami yonso.**

Matayo 2:13**Kutanga:** *Matayo 2:13*

Ntangu bantu yina katukaka na ndambu ya Este me kwenda imene, wanzio mosi ya Mfumu Nzambi kwisaka kumonika na Yozefi na ndosi nde: “Telama, baka mwana ti mama na yandi, beno tina na nsi ya Ezipte, ebuna beno vanda kuna tii kuna ya mono ta tubila nge na kukatuka. Sambu Erode ta sosa mwana sambu na kufwa yandi.”

Kuyula:

- Nani songaka Yosefi kutina na Ezipte?
(Wanzio ya Nzambi)
- Nani fweti tina na Ezipte?
(Yosefi, Maria, ti mwana Yesu)
- Sambu na inki bo fweti tina?
(Sambu Erode ta sosa kufwa bo.)
- Ordre yai kwisaka na nani na ndosi?
(Na Yozefi)
- Sambu na inki wanzio kwisaka na Yozefi kansi na Maria ve?
(Sambu Yozefi vandaka ntwadisi ya fami, ebuna Nzambi pesaka yandi ordre sambu na fami yonso.)

Kusonga inki me salama:

Songa bana bakala yonso kutula ntu na zulu ya diboko bonso bo kele kulala. Songa bana bankento yonso kusala geste bonso bo kele wanzio ke kulumuka na zulu. Ebuna bo tula maboko na lweka ya

munoko ti bo binga nde, “Yozefi! Yozefi! Nzambi me tinda ndinga sambu na fami na nge!”

Bana-bakala landa kusala geste bonso bo ke lala mpongi, ebuna bana bankento repeter na nima ya nge:

“Kutelama!

Baka mwana Yesu ti mama na Yandi.

Tina na Ezipte!

Bikala kuna tii mono ta songa nge diaka!

Sambu Erode ta sosa kufwa mwana Yesu!”

2. Yozefi salaka bonso wanzio songaka yandi, ti Maria landaka yandi bonso ntwadisi ya fami. Kaka mpimpa yina, bo tinaka na Ezipte. Matayo 2:14

Kutanga: *Matayo 2:14*

Yozefi telamaka, yandi bakaka mwana ti mama na yandi, ebuna na mpimpa bo kwendaka na Ezipte.

Kuyula:

- Inki mutindu Maria songaka luzitu na Yozefi na verse yai?
(Yandi landaka yandi sika ya wanzio songaka yandi kukwenda.)
- Kana Maria zolaka ve kuzitisa Yozefi na mambu yina, yo zolaka kuvanda inki mutindu?
(Yandi zolaka kubikala sika yandi vandaka ti mwana, ti bo yonso zole zolaka kufwa.)
- Wanzio songaka bo kukwenda wapi?
(Na Ezipte, nsi mosi na nord parti ya Afrika.)

3. Maria zingaka ti Yozefi ti mwana Yesu na Ezipte tii ntangu ya Erode kufwaka. Sambu Maria zitisaka Yozefi mutindu yina bonso

ntwadisi ya fami, yandi ti Mwana Yesu, bo kufwaka ve. Ebuna yo lungisaka nsilulu ya Bible ya tubaka nde, “Mono bingaka Mwana na Mono na kukatuka na Ezipte.” Matayo 2:15

Kutanga: *Matayo 2:15*

Yandi (Yozefi) vandaka kuna tii kuna ya Erode fwaka. Mambu yina bwaka mpamba ve, sambu mambu yina ya Mfumu Nzambi songaka profete na kutuba, yo kwisa kulunga: “Mono bingaka Mwana na mono na kukatuka na Ezipte.”

Kuyula:

- Inki mutindu Maria songaka luzitu na Yozefi na verse yai?
(Yandi bikalaka ti yandi na Ezipte tii kuna ya Erode kufwaka. Mpila mosi nkento ke zitisaka bakala na yandi ikele kuzinga ti yandi na kisika Nzambi me tula yandi, kukonda kubokuta ti kukonda kukatuka na nzo. Maria salaka mpidina.)
- Inki bandinga profete ya Nzambi me sonika sambu na mambu yai na ntwala yo salamaka?
(“Mono bingaka Mwana na Mono na kukatuka na Ezipte.”)
- Inki salamaka ya kangulaka bo nzila kuvutuka na nsi na bo?
(Erode, muntu ya sosaka kufwa bo, yandi kufwaka.)

Kuyimba ti kukina:

Maria zitisaka Yozefi

Ntwadisi ya fami

Maria landaka yandi

Ti fami kufwaka ve.

4. Mfumu Erode me songa bandwenga kuvutuka kusonga yandi wapi vandaka mwana Yesu, kansi bo lemfukaka ve. Bo vutukaka na nzila ya nkaka. Matayo 2:16a

Kutanga: *Matayo 2:16a*

Ntangu Erode bakisaka nde bantu yina katukaka na ndambu ya Este kusaka yandi. . .

Kuyula:

- Na nima ya ntangu, Erode bakisaka inki?
(Nde bandwenga ya Este, bo me kusa yandi.)
- Bo kusaka yandi inki mutindu?
(Na nima ya kumona mwana Yesu, bo vutukaka ve na yandi kansi bo vutukaka na nzila ya nkaka bonso wanzio ya Nzambi songaka bo.)

Kusonga inki me salama:

Bana yonso sala bageste bonso bo ke buya kuvutuka na Erode, bo ke vutuka na banzo na bo na nzila ya nkaka.

5. Erode vandaka makasi mingi na mambu yina, yo yina yandi pesaka ordre nde bo fwa bana babakala yonso ya me lungisa bamvula tatu ntete ve, na bwala Betelemi ti na lweka yonso. Yandi monaka nde mpila yina, mwana Yesu fweti kufwa kaka. Ebuna yandi lungisaka bandinga ya nkaka ya profete Yeremia me tuba, ya monaka bantu mingi kudila bana na bo. Matayo 2:16b-18

Kutanga: *Matayo 2:16b-18*

16b yandi (Erode) vandaka na makasi mingi mpenza. Yandi tindaka bantu na yandi na kwenda na bwala Betelemi ti na babwala yina kele penepene na yo sambu na kufwa bana yonso ya babakala, bayina ke na bamvula zole, ti bayina me lungisa ntete bamvula zole ve. Yandi

salaka mutindu yina sambu yandi landaka mambu ya bantu yango tubilaka yandi ntangu bo songaka yandi nki ntangu mbwetete monikaka.

17 Mpidina, mambu yina ya profete Yeremia tubaka, yo kwisaka kulunga:

18 “Na bwala Rama bo ke wa Ndinga ya nkento mosi ke dila, ke tula milolo mingi. Rashele ke dila bana na yandi; Yandi ke zola ve nde bantu kwisa kukatula yandi na mawa Sambu bana na yandi yonso me fwaka.

Kuyula:

- Inki mbi ya nene Erode salaka na makasi na yandi?
(Yandi fwaka bana-bakala yonso ya me lungisa ntete ve bamvula zole.)
- Muntu ya kieleka ya yandi zolaka kufwa, nani?
(Yesu.)
- Ata yandi tulaka ngolo, keti yandi monaka mpila kufwa Yesu?
(Ikele ve. Nzambi lundaka mwana na Yandi.)

Kusonga inki me salama:

Beto zola ve bana kusakana bonso bo kele Erode, sambu yandi salaka kaka mbi. Ebuna bo lenda sala bageste kusonga boma ti mawa ya baparente ya bana ya fwaka.

Kuyimba ti kukina:

Bana tula maboko bonso Bible ya kukangula. Bo yimba,
Bi-bi-la!
Yo kele kieleka
Yo pesa mono ngangu, ee,
Bi-bi-la!

6. Na nima Erode kufwaka, wanzio monikaka diaka ya Yozefi na ndosi, ti yandi songaka Yozefi nde bo lenda vutuka na nsi na bo, sambu muntu ya sosaka kufwa Yesu, yandi me fwaka. Matayo 2:19-20

Kutanga: *Matayo 2:19-20*

*19 Ntangu Erode me fwa, na nima, wanzio mosi ya Mfumumu Nzambi kwisaka kumonika na Yozefi na ndosi na nsi ya Ezipte,
20 nde: “Telama, baka mwana ti mama na yandi, ebuna beno vutuka na nsi ya Israele, sambu bayina zolaka kufwa mwana, bo me fwaka.*

Kuyula:

- Inki ntangu wanzio songaka bo nde bo lenda vutuka?
(Na nima Erode me fwaka.)
- Wanzio tubaka na nani?
(Na Yozefi, ntwadisi ya fami)
- Inki mutindu Maria songaka luzitu na Yozefi na baverse yai?
(Yandi vandaka ve kubokuta sambu wanzio tubaka na Yozefi. Yandi tubaka ve, “Sambu na inki konso ntangu yandi, kansi mono ve?” Yandi lemfukaka na luzitu kaka.

Kusonga inki me salama:

Bana-babakala sala bageste bonso bo ke lala mpongi. Bana bankento sala geste bonso wanzio ke songa Yozefi nde yandi lenda kuvutuka ti fami na nsi na bo.

7. Ebuna Yozefi salaka bonso wanzio tubaka. Yandi, Maria ti mwana Yesu bo vutukaka na nsi na bo. Diaka, wanzio tubaka na Yozefi bonso ntwadisi ya fami, ti diaka Maria lemfukaka ti landaka yandi. Sambu yandi songaka

Yozefi luzitu na mambu yina, fami kumaka na kiese kuzinga na nsi na bo diaka. Matayo 2:21

Kutanga: *Matayo 2:21*

Ntangu yai, Yozefi kutelama, yandi baka mwana ti mama na yandi, bo kwisa kuvutuka na nsi ya Israele:

Kusonga inki me salama:

Bana bakala sala bageste ti tuba bonso bo ke songa Maria mambu ya ndosi, ti bana bankento vutula nde, “Ee, Yozefi, mono ta landa nge.”

8. Kansi na nzila kuvutuka, bo waka nde mwana ya Erode vandaka kuyala na Betelemi. Mbala ya tatu, Nzambi songaka Yozefi na ndosi nde bo zinga na sika ya nkaka. Mbala ya tatu, Maria landaka Yozefi na luzitu bonso ntwadisi ya fami. Matayo 2:22

Kusonga inki me salama:

Bana bakala sala bageste bonso bo kele Yosefi, ke lala mpongi, ti bana bankento sala bageste bonso bo kele wanzio ke kwisa kusonga Yozefi nde mwana ya Erode ke yala na Betelemi.

Bana bakala songa bageste bonso bo ke songa Maria makambo ya ndosi.

Na nsuka, bana-bankento vutula nde, “Ee, bakala na mono, mono ta landa nge kaka.”

Kuyimba ti kukina:

Maria landaka Yozefi, ntwadisi ya fami.

Maria songaka luzitu na Yozefi, ntwadisi ya fami.

9. Ebuna Maria, Yozefi ti mwana Yesu zingaka na Galilea na nord, na bwala Nazareti. Yai mpi lungisaka bandinga ya profete ya tubaka nde, “Bo ta bingaka Yandi Muntu ya Nazareti!” Matayo 2:23

Kuyula:

- Bo bingaka Yesu inki?
(Muntu ya Nazareti)

Kumanisa lesa:

Maria kele mbandu ya mbote ya nkento ya songaka luzitu na bakala na yandi. Ata Nzambi pesaka yandi privilege ya nene, ya kitoko kubuta Mwana na Yandi, Yandi kudisongaka ve, kansi yandi songaka luzitu na bakala na yandi, ti yandi landaka yandi ti pesaka nzila sambu na yandi kutwadisa fami na mpila Nzambi zengaka.

Konso nkento fweti lemfuka ve na konso bakala, kansi kaka na bakala na yandi mosi. Kansi, bankento lenda tuba ti sala na mpila ya luzitu na babakala yonso. Yai ke nata nkembo na Nzambi.

Devoir:

Bana yindula bampila sambanu nde bankento mingi songa luzitu ve na babakala. Mbote bana bankento songa tatu ti bana babakala songa tatu. Na nima, sola ndambu bankento kusonga na bageste mpila ya kuluta luzitu kusala na basituatio ya bana me tuba.

Bana bankento, devoir mono ke pesa beno yo yai: Beno tula ngolo na mposo yai kusonga luzitu na babakala. Luzitu yina yantika na mabanza na nge, ti yo monika na mpila nde tuba ti na mpila nge sala ti babakala yina. Beno yantika na tata na nge, na bambuta ti baleki ya nge ya fami, na bampangi, na balongi, na Pasteur, ti na babakala yonso.

Kubinga bana na Yesu:

Beto yonso kele na mfunu ya ngolo ya Nzambi kusadisa beto kuzinga na mpila ya ke pesa Nzambi kiese. Ngolo yai ke kwisaka na beto na kati ya Mpeve ya Nzambi. Beto baka Mpeve ntangu beto yamba Yesu bonso Mvulusi. Nge mosi, keti nge me yamba Yesu? Kana nge me yamba Yandi ntete ve, inki nge ke kinga? Inki ke kanga nge nzila? Yesu me yilama kuyamba nge kaka na minute ya nge tuba "Ee" na Yandi. Keti nge ta tuba bubuyai nde "Ee, Yesu, mono zola nge kuvanda Mvulusi

na mono” ?

Kana nge me yamba Yandi na malongi na beto, baka kitini ya papier ti sonika nde, “Mono me yamba Yesu.” Pesa kitini ya papier yina na mono, ata konso ntangu. Kaka nge ke sosa lusadisu na mambu yai, sonika “Mono zola yamba Yesu. Beto ta mona yo, ebuna beto ta sosa ntangu kusadisa nge.

===

NSUKA YA LESO 4

===

Leso 5 Yesu songaka luzitu na bankento.

Leso yai kele na Bible na Yoane 8: 1-11

Yesu songaka luzitu na nkento ya bantu kangaka na bizumba, sambu Yandi zengaka makambo na yandi na mpila ya luzitu.

Kikuma ya Leso:

Na nsuka ya lesu yai, bana ta mona Yesu bonso mbandu ya kitoko ya mpila kusonga luzitu na bankento. Ebuna bo mosi ta zola mpi kusonga luzitu mpi.

Baverse kulonguka

Reviser 1 Timoteo 5:1b-4

1b Sala na bana-babakala mutindu nge ke salaka na bampangi na nge ya babakala.

2 Sala na bankento yina kele bambuta mutindu nge ke salaka na mama na nge, sala mpi na kinzambi yonso na bana-bankento mutindu nge ke salaka na bampangi na nge ya bankento.

3 Na luzitu yonso nge fweti sadisa bamifwidi ya bankento, bayina ke na bantu ya nkaka mpenza-mpenza ya kusadisa bo ve.

4 Kansi kana mufwidi mosi ke na bana to na batekolo, ntete bo fweti longuka na kusadisa fami na bo; yina kele kisalu na bo ya kikristo; mpidina bo ta vutula mfuka ya lusadisu yina ya bibuti ti bankaka na bo pesaka bo. Yina kele mambu ya Nzambi ke zolaka.

Kuyantika Leso:

Beto me mona nde Tata Yozefi ya sansaka Yesu na kimwana na Yandi, yandi vandaka mbandu ya kitoko, sambu yandi songaka luzitu na Maria. Kansi na Bible ya mvimba, ti na histoire yonso, beto mono mbandu mosi ya luzitu ya me luta Yozefi ti me luta bantu yonso.

Yantika na kimwana na Yandi, ti ntangu Yandi yelaka ti kumaka muntu, Yesu Mesia songaka luzitu na bankento kuluta bantu yonso. Beto lenda mona yo

mbala mingi na Bible, kansi bubuyai beto zola tala kaka histoire mosi. Beto tala na mukanda ya Yoane, kapu 8.

Malongi ya nene ya lesu na bandambu 10:

1. Yesu kwendaka na Mont des Oliviers, kisika ya pima sika Yandi kwendaka mbala mingi ti balonguki na Yandi sambu na kusamba. Yoane 8:1

Kutanga: *Yoane 8:1*

Kansi Yesu kwendaka na ngumba ya Banti ya Olive.

Kusonga inki me salama:

Bana yonso tambula na sika bo ikele, bonso bo ke mata ngumba.

2. Yo ke monika nde Yesu sambaka kuna mpimpa ya mvimba, sambu na suka yonso Yandi kulumukaka na Yeruzalemi, kuna Yandi kotaka na kati ya Tempelo. Kuna bantu mingi vandaka kukwisa na Yandi. Bonso banlongi vandaka kusala, Yesu vandaka, ebuna Yandi longaka bo. Yoane 8:2

Kutanga: *Yoane 8:2*

Kilumbu landaka na suka-suka, Yesu vutukaka diaka na Nzo-Nzambi. Bantu yonso yina vandaka kuna bo kwisaka kupusana penepene na yandi. Yandi vandaka na zulu ya kiti, ebuna yandi yantikaka kulonga bo.

Kusonga inki me salama:

Bana kuvanda kana mpila ikele, ebuna bo sala bageste ti maboko na bo bonso bo ke longa, kansi ndinga basika ve na munoko. Kaka bo songa bageste.

3. Banlongi ya Bazwif, bonso Banlongi ya Bansiku ti Bafarize, bo natilaka Yesu nkento ya bantu me kanga na nzila ya kusala bizumba, ebuna bo tulaka yandi na ntwala ya bantu yonso. Yoane 8:3

Kutanga: *Yoane 8:3*

Balongi ya Bansiku ti Bafarize kwisaka kunatila Yesu nkento mosi ya bo kangaka na bakala ya ngani. Bo tulaka nkento yina na ntwala ya bantu yonso,

Kuyula:

- Bantwadisi ya Bayuda, bo tulaka nani na ntwala ya Yesu ti ya bantu yonso?
(Nkento ya bo kangaka na bakala ya ngani)

Kusonga inki me salama:

Bana sala bonso bo kele ti bantu ya ke wa Yesu, ebuna bo ke mona nde bantwadisi me nata nkento yina, me tula yandi na ntwala na bo. Bo sala bageste, ti bo boka bonso bo kele shoke.

4. Bantwadisi tubaka nde bo me kanga nkento yina na mambu ya bizumba, (Yoane 8:4), ti bo vandaka kuyindula nsiku ya Moise ya me songa nde muntu ya bo kanga kusala ngani, bo fweti kufwa yandi na matadi. Bo yulaka Yesu inki bo fweti sala ti nkento yina, sambu bo sosaka kufunda Yesu (Yoane 8:5,6a)

Kutanga: *Yoane 8:5-6a*

5 Na mikanda na beto ya Bansiku, Moize songaka beto na kufwa bankento ya mutindu yai na matadi. Ebuna nge, nki nge ke tuba sambu na mambu yai?

6a Bo yulaka yandi mambu yina sambu na kumeka yandi; mpidina, bo zolaka kumona mpila ya kufunda yandi. . .

Bo vandaka kutuba nsiku ya Moize ya Levi 20:10. Beto tanga yo mpi, ti beto tala kana bo me tuba yo mbote, to kana bo me balula yo ndambu:

Kutanga: *Levi 20:10*

“Kana muntu kulala na nkento ya ngani, yandi ti nkento bo yonso zole bo fweti fwa bo.”

Kuyula:

- Sambu na inki bantwadisi tubaka nde bo fweti kufwa nkento yina ti Yesu fweti ndima yo?
(Sambu bo tubaka nde na bansiku Nzambi pesaka Moize, yo songaka nde bo fweti sala mpidina.)
- Beto me tanga inki bo tubaka, ti inki Ndinga ya Nzambi kieleka tubaka. Keti yonso zole ke kwenda nzila mosi? Inki diswaswanu nge lenda mona na kati ya yai zole?
(Bo tubaka nde nsiku tubaka nde bo fweti kufwa bankento mutindu yina na matadi. Kansi ndinga ya Nzambi tubaka ve kaka bankento, kansi “bo yonso zole”—bakala ti nkento ya vandaka kusala mpidina.)
- Wapi vandaka bakala ya nkento yai salaka masumu ti yandi?
(Bo me nata yandi ve, kansi kana bo kangaka nkento na bizumba, yo fweti vanda nde bo kangaka bakala mpi.)
- Bo zolaka Yesu kusala inki?
(Kuzenga makambu yina—kundima nde bo fweti kufwa nkento yina.)
- Inki mutindu yai vandaka kumeka Yesu?

(Kana Yandi songaka nde bo kufwa nkento, Yandi ta monika muntu ya mawa ve, kansi kana Yandi tubaka nde bo kufwa yandi ve, bo ta tuba nde Yandi ke landa ve ndinga ya Nzambi. Mabanza na bo vandaka kaka kukanga Yesu. Bo vandaka na interet ve na nkento yina, ti bo vandaka na interet ve kulanda ndinga ya Nzambi.)

Kusonga inki me salama:

Lomba bana kusonga misapi kusonga bantu ikwa kele mfunu kusala bizumba. (Bo nangula misapi zole.) Ebuna, lomba bo kusonga na misapi bantu ikwa bo nataka na Yesu.

Nani lenda tendula inki kele probleme? (Bakala fweti vanda mpi kana bo kangaka nkento yina na bizumba, kansi bo nataka yandi ve. Bo nataka kaka nkento sambu bo zolaka kaka kufunda Yesu.)

Na nima, kabisa bana na ndambu zole. Ndambu ya ntete sakana to sala bageste bonso bo ke losila nkento yina matadi. Bo tuba nde, “Moize tubaka, kufwa yandi na matadi.” Bo tuba mbala tatu.

Na nima na yo, ndambu ya zole ya bana kangula maboko na bo ti bo tuba mbala tatu nde, “Yesu, Nge tuba inki?”

Na nsuka bo yonso nangula maboko ti tuba mbala tatu nde, “Ntangu yai, beto ke kanga Yesu!”

Kuyimba ti kukina:

Bo zolaka kukanga Yesu (3x)

Yandi ta sala inki?

5. Kansi Yesu pesaka ve mvutu. Yandi kaka niekaka na nsi, ebuna Yandi sonikika na ntoto na musapi na Yandi (Yoane 8:6b).

Kutanga: *Yoane 8:6b*

. . . Kansi Yesu niekaka na nsi, ebuna Yandi yantikaka kusonika na ntoto na musapi na yandi.

Kusolula:

Bible ke songa beto ve inki Yesu sonikaka na zelo. Nge, nge yindula nde Yandi sonikaka inki?

(Bangindu: Mbala ya nkaka Yandi sonikaka liste ya masumu na bo mosi. Mbala ya nkaka Yandi sonikaka bazina ya bankento ya bantwadisi yina me vanda na yo. To, mbala ya nkaka, zina ya bakala ya salaka masumu ti nkento yina. Mbala ya nkaka, baverse ya nkaka ya Bible, to verse ya songaka nde bo pesa ndola na nkento ti bakala, bo yonso zole. Mbala ya nkaka, “Sambu na inki beno sosa kukanga Mono?”)

Kusonga inki me salama:

Bana yonso nieka na nsi ti sala bonso bo ke sonika na ntoto.

6. Bo landaka kaka kulomba Yesu kuzenga makambo ya nkento yina, yo yina Yandi telamaka ti tubaka nde, “Na kati na beno, muntu yina salaka ntete masumu ve, yandi yantika kulosa nkento yai ditadi ya ntete” (Yoane 8:7).

Kutanga: *Yoane 8:7*

Bo vandaka kaka ke yula yandi, yo yina yandi telemaka, ebuna yandi tubaka nde: “Na kati na beno, muntu yina me salaka ntete masumu ve, yandi yantika kulosa nkento yai ditadi ya ntete.”

Kuyula:

- Inki mutindu Yesu basikaka na ntambu na bo?
(Yandi buyaka ve nsiku ya Nzambi, kansi Yandi pesaka bo mosi kisalu ya kulungisa yo. Kana muntu bakaka ditadi sambu na kulosila nkento yina, yo ta vanda bonso kutuba nde, “Mono kele na masumu ve ata fioti.”)

Kuyimba ti kukina:

Muntu ya kele na disumu ve,
yandi losa ditadi ya ntete.

7. Ata muntu mosi ve simbaka ditadi. Bo yantikaka kukatuka pana mosi-mosi, bambuta ntete (Yoane 8:9a). Bo zolaka kuyindula kaka masumu ya nkento yina, kupesa yandi nsoni. Yesu landaka ve mabanza yina, kansi Yandi balulaka yo sambu konso muntu kuyindula mbi na yandi mosi. Ntangu yina, bantu yonso monaka nsoni sambu bo mpi vandaka bankwa-masumu.

Kutanga: *Yoane 8:9a*

Ntangu bo waka mambu yina, bo yantikaka kukatuka pana mosi-mosi, ntete bambuta.

Kuyula:

- Ntangu bo waka mvutu ya Yesu, bo yantikaka kusala inki?
(Kukwenda to kukatuka pana.)
- Sambu na inki?
(Bo zabaka nde bo mpi me sala masumu.)
- Nani kwendaka ntete?
(Bambuta ntete.)

- Sambu na inki nge banza nde bambuta kwendaka ntete?
(Mbala ya nkaka sambu bo me sala masumu ya kuluta.)

Kusonga inki me salama:

Bana sala bonso bo kele bantwadisi ya Bayuda yina. Mosi-mosi, bo nikisa ntu ya nsoni ti kwenda.

8. Yo me bikala kaka Yesu ti nkento yina. Kana Yesu zolaka, Yandi lendaka kunganina nkento ngolo sambu yandi mona nsoni ti mona bonso yandi vandaka muntu ve. (Yoane 8:9b)

Kutanga: *Yoane 8:9b*

. . . Kaka Yesu ti nkento yina mpamba bantu bikaka pana. Nkento vandaka kaka me telama na ntwala ya Yesu.

Kusonga inki me salama:

Bana sala repetitio ritimika. Bo yulana, “Keti Yesu ta monisa yandi nsoni?”

9. Yesu yulaka nkento nde, “Bo ya zolaka kufunda nge kele wapi? Ata muntu mosi ve me zengila nge ndola? (Yoane 8:10)

Kusonga inki me salama:

Bana sala repetitio ritimika kuyula,
“Bo ya zolaka kufunda nge,
Bo kele wapi?
Ata muntu mosi ve
me zengila nge ndola?”

10. Nkento vutulaka nde, “Tata, ata muntu mosi ve” (Yoane 8:11a), ebuna Yesu tubilaka yandi nde, “Mono mpi ke zengila nge ndola ve. Nge lenda kwenda ka nge, kansi kusala diaka masumu ve.”

Yindula:

Inki Yesu ta tuba na nkento yina? Keti Yandi ta tuba nde, “Nge kele muntu mosi ya mvindu, ya masumu. Katuka! Mono zola kumona nge ve” ? Keti Yesu ta tuba mpidina?

Ikele ve! Yesu bakisaka nde ata nkento yina me sala masumu, yandi vandaka muntu ya Nzambi zolaka, ntalu, muntu ya Nzambi salaka na kifwani na Yandi. Bantwadisi ya Bayuda, bo songaka nkento yina luzitu ve ata fioti, kansi Yesu zolaka kusonga yandi luzitu ti mawa.

Yesu zengilaka yandi ndola ve sambu Yandi kotaka nsi-ntoto yai ve kukwisa kuvanda zuzi ya beto. Yandi kwisaka kuvanda Mvulusi na beto.

Yesu ndimaka ve masumu na Yandi. Yandi tubaka kaka, “Kwenda ka nge, kansi sala diaka masumu ve.” Inki luzitu Yesu songaka!

Repetitio ritimika:

Bana repeter nde, “Luzitu. Luzitu. Luzitu. Luzitu. Sala diaka masumu ve.”

Kumanisa lesa:

Yindula inki mutindu nkento yina waka na ntima. Mwana ya Nzambi, Yesu, Muntu kitoko, Muntu kukonda masumu, Muntu ya longo yonso, Yandi me tuba nde Yandi zengilaka yandi ndola ve. Yesu me lolula yandi. Yandi songaka nkento yina luzitu, bonso yandi vandaka muntu. Keti nge lenda mona ntu na yandi kutelama? Keti nge lenda mona yandi kuzenga nde, “Mono ta landa nzila ya masumu diaka ve!” ? Luzitu lenda sala mambu ya nene sambu na muntu. Kana nge songa luzitu na muntu ya nkaka, nge ke sadisa yandi kudimonika na mpila ya Nzambi ke mona yandi. Na nsi ya masumu ya me kanga yandi, nge ta mona muntu ya Nzambi salaka na kifwani na yandi.

Yindula moyo ya Yesu ya mvimba. Ata mbala mosi ve Yandi tubaka ndinga mosi ya kukonda luzitu na nkento. Yandi monaka bankento bonso bantu ya Nzambi salaka na kuvanda na kintwadi ti Yandi, bantu ya Yandi zolaka mingi. Keti beto ta

landa mbandu ya Yesu? Keti beto ta tuba ti sala na bankento na luzitu bonso Yesu salaka?

Devoir:

Sadisa bana kusonika liste ya bampila ya ke konda luzitu ya babakala mbala mingi sala na bankento. Bana bankento ti bana babakala bo yonso zole pesa bangindu. Na nima, bana sala mwa-théâtre kubalula basituatio yina na mpila nde bantu kusonga luzitu na bankento. Bana solula luswaswanu na kati ya mpila kukonda luzitu ti mpila kusonga luzitu.

Kubinga bana na Yesu:

Yesu kele mbandu kuluta mbote inki mutindu kusonga luzitu na bankento ti na bantu yonso, kansi Yandi me luta kaka mbandu. Yesu Yandi mosi tubaka nde Yandi kele nani? Yandi tubaka nde Yandi kele Mwana ya Nzambi ya kulumukaka na zulu, sika Yandi me zinga na kintwadi mvu ya mvu ti Tata na Yandi. Yandi kwisaka sambu na kuvanda Mvulusi na beto. Yandi pesaka menga na Yandi ya ntalu sambu na kufuta mfuka to ndola ya masumu yooooooooonso na beto. Yandi telemaka na lufwa, kele na moyo bubuyai.

Kana nge me yamba Yandi ntete ve, Yandi ke kinga nge. Yandi zola kuma Mvulusi na nge. Keti nge ta yamba Yandi bubu na ntima na nge yonso?

===

NSUKA YA BALESO YONSO 5

===